

هُوَ شَهْرٌ دُعِيتُمْ فِيهِ إِلَى ضِيَاةِ اللَّهِ

رمضان ماه مهمانی خدا
بر همه مسلمانان مبارک باد

گفت و گوی اجتماعی

ماهنامه اجتماعی اقتصادی سال اول / شماره ۵ / اسفند ۱۴۰۲ / ۷۸ صفحه / قیمت ۱۰۰ / ۰۰۰ تومان

که ایران چو باغی است خرم بهار

در محضر نوروز

سید محمد بهشتی / نوروز مفصل است

محسن رنایی / فناوری عید

نعمت الله فاضلی / نوروز به مثابه توسعه

فرشاد مومنی / ذخیره دانایی و ظرفیت های نوروز

یادداشت هایی از:

بهاره سازمند

رضا صالحی امیری

غلامرضا ظریفیان

محمد شریعتمداری

ریحانه رحمانی

سید مرتضی افقه

مهدی قمشی

روزبه کردونی

محمد راسخ افشار

گفتوگوی اجتماعی

ماهنامه اجتماعی اقتصادی

شناسنامه مجوز: ۹۲۱۶۲

شماره پنجم

اسفند ماه ۱۴۰۲

رمضان ۱۴۴۵

مارس ۲۰۲۴

صاحب امتیاز: محمدرضا نوروزپور

مدیر مسئول: روزبه کردونی

رئیس شورای سیاست گذاری: محمد شریعتمداری

زیر نظر شورای سردبیری

مشاور: بیژن رمضانی

صفحه آرا و طراح جلد: رضا گندمی کان

ناظر چاپ: شبیم ترابی پاریزی

نشانی دفتر نشریه: تهران، خیابان خردمند

جنوبی، خیابان ملکیان، پلاک ۱۷،

طبقه چهارم

تلفن: ۰۲۱۸۸۷۸۰۲۶۰

پست الکترونیک:

Social.Dialogue2023@gmail.com

چاپ: چاپ دیجیتال آران

برای سفارش و تهیه ماهنامه گفتگوی اجتماعی می‌توانید
به سایت goftogoyeejtemai.ir مراجعه کنید

فهرست

۴	یادداشت رئیس شورای سیاست گذاری محمد شریعتمداری
۵	یادداشت مدیر مسئول روزبه کردونی
۶	پرونده ویژه نوروزی
۶	• نوروز به مثابه توسعه دکتر نعمت الله فاضلی
۱۴	• فناوری عید دکتر محسن رنانی
۲۸	• نوروز مفصل است دکتر سیدمحمد بهشتی
۳۲	• ذخیره دانایی و ظرفیت های نوروز گفت‌وگو با دکتر فرشاد مومنی
۳۸	• تفاوت‌های برپایی آیین نوروز دکتر بهاره سازمند
۴۴	• میراث نوروز الگوی توسعه همه جانبه دکتر غلامرضا ظریفیان
۴۶	• آیین‌های نوروزی و همبستگی ملی دکتر سیدرضا صالحی امیری
۴۸	• بررسی تطبیقی ساختار آیینی نوروز سیاوشان و آکیتو ریحانه رحمانی
۵۲	• در کل دوره شاه طبیعتاً اقتصاد آزاد و لیبرال حاکم بود گفت‌وگو با دکتر مرتضی افقه
۶۲	• منابع آب کشور در تار و پود بی‌خردی دکتر مهدی قمشی
۶۶	• روستا را نمی‌شناسیم گفت‌وگو با دکتر محمد راسخ‌افشار
۷۰	• بررسی وضعیت گزارش‌دهی پایداری و مسئولیت اجتماعی شرکتی / سازمانی در ایران ندا کردونی
۷۲	• خاطرات ماندگار بازنشستگان

اندیشمندان آن توسعه‌ای را یک ضرورت برای ادامه حیات با نشاط برای یک جامعه می‌دانند که ابعاد گوناگون نظام اجتماعی آن هماهنگ با هم رشد می‌یابد.

ما در مفهوم وطنی انرا پیشرفت همه جانبه هم مینامیم. در ادبیات توسعه به مفاهیمی نظیر «توسعه پایدار» یا «توسعه متوازن» یا «توسعه همه‌جانبه» بر می‌خوریم که به توسعه باری ارزشی می‌بخشد و ویژگی‌های توسعه مطلوب را در این عناوین بوضوح می‌یابیم. اما همین پیشرفت همه جانبه با توسعه با مفاهیمی که گفتیم، نه تنها باید متناسب با منابع یک کشور و در بستر زمان تحقق پذیرد، بلکه باید با فرهنگ بومی و منطقه‌ای و محلی هر جامعه‌ای نیز متناسب باشد. در ماهنامه گفتگوی اجتماعی یکی از موضوعات مهمی که پیرامون آن به بحث و گفتگو پرداخته شده است همین مقوله پیشرفت همه جانبه یا توسعه متوازن و پایدار است. مدیران اجرایی، دانشگاهیان و کارشناسان از زوایای مختلف به موضوع توسعه متوازن پرداخته‌اند و ضمن توصیف وضعیت آن در سرزمین ایران به چرایی عدم توفیق ما در ایجاد توسعه متوازن در کشور اهتمام ورزیده‌اند. فرارسیدن ایام نوروز که از پیش از زرتشت با زندگی ایرانیان آمیخته شده و مناسبتی فراتر از زمان برای مردمان این سرزمین است و زیست ما ایرانی‌ها را به صورت گسترده، عمیق و رازآلودی تحت تأثیر قرار داده، فرصتی مناسبی است که به‌ویژه از منظر تأثیر فرهنگ بر توسعه به امکان‌پذیری و چگونگی نقش‌آفرینی نوروز بر توسعه ایران و مواجهه با بحران‌های موجود در جامعه امروز ما به آن پرداخته‌شود. نوروز به عنوان یک میراث، سنت و هویت فرهنگی، یک عنصر حیاتی برای احساس تعلق و انسجام اجتماعی می‌تواند به مثابه یک عامل جریان ساز و مهم برای توسعه و پیشرفت ایران مورد توجه ویژه قرار گیرد. نوروز با به اشتراک گذاشتن آداب و رسوم، ارتباطات و پیوندهای اجتماعی را تقویت می‌کند و این ارتباطات و شبکه‌های اجتماعی قوی که برای تاب‌آوری، همکاری و اقدام جمعی ضروری هستند؛ جزء لاینفک مؤلفه‌های ضروری برای توسعه پایدار نیز هستند. نوروز بر همه شئون اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، تفاهم تبادل و تعامل فرهنگی آموزش و اقتصادی و گردشگری و همه زندگی ما، اثرگذار است. فرهنگ نوروز مصداق تنوع در عین وحدت جامعه ایرانی در طول تاریخ بوده است و یک بستر زنده و پویا است که در آن گفتگو رخ می‌دهد. ارزش‌ها، خوبی‌ها، جذابیت‌ها و مؤلفه‌های عمیق و تاریخی نوروز که در تاروپود جامعه ایرانی نهاده شده است، می‌تواند موضوع مناسبی برای پژوهشگران و کنشگران تا با

ایجاد شناخت و معرفت بیشتر و آگاهی بخشی از جنبه‌های عملی فرهنگ غنی نوروز با عمومی‌سازی کارکردهای توسعه‌ای نوروز موجبات بهره‌مندی بیشتر و گسترده‌تر کشور و جامعه ایرانی را از خوان نوروزی فراهم آوردند.

تقارن ماه مبارک رمضان و عید باستانی نوروز که امسال و سال آینده از آن بهره‌مندیم، شایسته‌ی این یادآوری است، که این هنر بزرگ جامعه ایرانی بوده است که در طول تاریخ به زیبایی نوروز را با مناسبت‌های مختلف اسلامی در هم آمیخته است. حدیث مهمی از امام جعفر صادق (ع) نقل است که به یکی از شاگردانشان معلی فرمودند: نوروز، روزی است که خداوند در آن از بندگان خویش میثاق گرفت که جز او را عبادت و پرستش نکرده و به او شرک نوزند و به فرستادگان و پیامبرانش و نیز ائمه هدی ایمان بیاورند. نوروز اولین روزی است که خورشید در آن طلوع کرد و در آن بادهای آبدستن‌کننده درختان وزیدن گرفت و گل‌ها و شکوفه‌های زمین آفریده شد. در این روز درخشندگی زمین خلق شد. نوروز روزی است که در آن کشتی نوح بر کوه جودی کناره گرفت. در این نوروز است که جبرئیل بر پیامبر اکرم، صل الله علیه وآله، نازل شد و درست در همین روز است که پیامبر اسلام، حضرت علی را برشانه خود گذاشت تا او بت‌های قریش را از بیت الحرام پایین کشید و آن‌ها را درهم شکست. نوروز روزی است که پیامبر به اصحابش دستور داد تا در مورد خلافت و ولایت مؤمنان با حضرت علی علیه السلام بیعت کنند. نوروز روزی است که حضرت علی، علیه السلام، بر اهل نهروان پیروز شد. نوروز روزی است که قائم ما در آن روز ظاهر می‌گردد؛ امام معصوم بنقل فرمودند: هیچ نوروزی نیست مگر آنکه ما در آن روز توقع ظهور حضرت حجت، عجل الله تعالی فرجه الشریف، را داریم چرا که این روز، از روزهای ما و شیعیان ما است که ایرانیان آنرا گرامی داشته و زنده نگه داشته‌اند. واقعیت این است که ملت ما سال سختی را پشت سر گذاشته است و فرارسیدن نوروز بارقه‌ای از امید در دل بیمناک اما امیدوار این ملت شعله ور می‌کند. با آخرین نفس‌های سرد زمستان یأس و تنفس دوباره زمین امید، نسیم عزت، حکمت، مصلحت، عقل و خرد وزیدن می‌گیرد و آرامشی نسبی پدید می‌آورد. بهار ارمغانی است از اراده لایزال پروردگار؛ و این بار در آستانه احیای طبیعت و در واپسین گام‌ها به سوی نو شدن، نسیم دل‌نواز ماه مبارک رمضان، ماه مهمانی خدا عطری ماندگار را پراکنده است. امیدوارم با لطف خدا و عزم همه ایرانیان و تدبیر نظام حکمرانی، جوانه‌های امید نورسته از زمین عقل و خرد، شکوفه زند و لبخند را بر لب ملت ایران بنشانند. سالی سراسر خیر و برکت، سلامت و سعادت، آرامش و نشاط و وسعت رزق مادی و معنوی برای همه ملت ایران از درگاه خدای مهربان و حکیم خواهانیم. عید نوروز، بهار طبیعت و تقارن زیباییش با بهار قرآن، رمضان المبارک را به همه هموطنانم تبریک می‌گویم.

گفت‌وگویی اجتماعی در محضر نوروز

روز به کردونی / مدیر مسئول

و الوهیتی هست که مقاصد خام و ناتراشیده‌ی ما را شکل می‌دهد^۱ / هملت

نوروز که بن‌مایه اساطیری آن را تجلی آفرینش، خلقت انسان و آغاز تاریخ هم می‌دانند یک وجود عالی است که پیوند جان‌های ایرانی در همه اعصار درون آن اتفاق می‌افتد. نوروز سفر درونی ایرانیان از اعماق تاریخ تا ابدیت است. نوروز، باور حقیقی، بکر، اصیل، عمیق نه فقط ایرانیان بلکه همه انسان‌ها به انسانیت و به همه خوبی‌ها است. نوروز همان «بهشت در قلب‌های پاک» مسیح است، همان «شورش بر ابتدال» - حال رومن رولان است، همان «احساس شادابی و آرامش بازگشته پس از زمانی بس دراز» - آندره سوارس است، همان خدای شکسپیر است که مقاصد خام و ناتراشیده‌ی ما را شکل می‌دهد، همان ایثار و عشقی است که تولستوی آزاده‌ترین و شادمانه‌ترین حالت انسان و بزرگترین خوشبختی او می‌داند، همان در عمل همونعات را دوست بدار و تمام شکوه و شایستگی انسان در احسان نهفته است داستایوفسکی است. جادوی نوروز-مرموز که ایرانیان - به ظاهر دارای حافظه کوتاه‌مدت از گذشته‌ای طولانی به قدمت تاریخی نامعلوم، با جان، روح و مغز خود برای بشریت و انسان‌های همه اعصار در امن‌ترین جای قلب و عقل پاس داشته‌اند افق مطلق است که به بشر تاریخ تعالی می‌بخشد.

نوروز برای ما همان منزلی است که به یاد می‌آوریم چه کسی هستیم، هویت و جسم مادی همه ما است. نوروز الهه، معبد و نماد زیبایی، خرد، توازن، همدلی، آراستگی، صبر، خانواده، عشق، ایثار و شجاعت نه تنها ایرانیان بلکه همه انسان‌ها است و آنقدر تحسین برانگیز و ارزشمند است که ارزش جنگیدن و از برایش از جان گذاشتن هم دارد.

ما به محضر نوروز می‌رویم برای تحول، برای آرام شدن، برای دوباره خود شدن، برای التیام زخم‌های خود، برای بازیابی چشم‌اندازهای انسانی خود، برای سروسامان دادن دوباره به رویاها و آرزوهایمان، برای مهربانی، برای مدارا، برای مهر، برای فراموشی شکست‌ها، برای جشن‌ها، پیروزی‌ها، برای برنامه‌ریزی، برای پیشرفت برای بهتر شدن برای حول حالنا الی احسن الحال.

در شماره اخیر نشریه گفتگوی اجتماعی همراه با جمعی از اندیشمندان و فرهیختگان ایران دوست سفری رفته‌ایم به محضر جادوی نوروز. در این راستا نوروز «به عنوان یک آیین که می‌تواند آرمان‌های توسعه را محقق کند»، به عنوان «یک

بنیان زنده نگه داشتن فرهنگ ایرانی»، به عنوان «یک ظرفیت تمدن‌ساز، هویت‌آفرین و امیدبخش»^۲ و «یک ظرفیت و پیوند عمیق در میان کشورهای منطقه و بعضاً فرامنطقه»^۳ مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین در خصوص تولید و تکثیر عید و توجه به این نکته که عید ورود به فرآیندی است که باعث می‌شود **آنتروپی‌های درونی و بیرونی ما کاهش یابد** تا سرانجام به لحظه‌ها و روزها و ماه‌ها و سال‌های حقیقی برسیم تامل شده است.^۴ از سوی دیگر به این موضوع پرداخته شد که ایران سرزمین بی‌قراری است و راز زیستن و تمدن‌سازی در این «سره زمین» بی‌قرار و «گزیده»، «معتدل»، و «با سلامت» تدبیر مفصلی ایرانیان است که **ایرانیان مفصل زمین و آسمان اسلام** شده‌اند.^۵ کارکرد وفاق‌ساز نوروز که به دلیل باورها و رفتارهای آیینی در سنت‌های نوروزی در گوشه و کنار **سرزمین‌های پهناور حوزه نوروز** مهرآفرین و آشتی‌سازند^۶ نیز در مباحث مرتبط با نوروز در این شماره بررسی شد. البته در کنار همه این موارد به این موضوع هم توجه شد که با اینکه نوروز عامل تولید و تداوم جامعه جهت مقابله با بحران‌ها، **محور گفتگوی مشترک ایرانیان و به مثابه توسعه** می‌تواند مد نظر باشد، اکنون در فضایی نیستیم که چنین نگاهی در افق نظام حکمرانی ایران ببینیم^۷ و بیان شد که استفاده از ظرفیت‌های تمدنی، هویت‌آفرین و امیدبخش مثل نوروز، لوازمی در ساحت اندیشه دارد و لوازمی نیز در ساحت اراده معطوف به برنامه‌ریزی‌های عالمانه برای حرکت به سمت توسعه نیاز دارد. **نوروز به شرط استفاده از ظرفیت دانایی قوه عاقله** می‌تواند یک ظرفیت قابل اعتنا برای مواجه شدن با چالش‌های مهمی باشد که ایران امروز با آن مواجه است؛ چالش‌ها، ناهنجاری‌ها و بی‌هنجاری‌ها که اگر به موقع به فریادش رسیده‌نشود، مرحله بعدی فروپاشی است. این فروپاشی می‌تواند اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی یا سیاسی و ... باشد.^۸ نهایت آنکه نوروز صاحبخانه وجود ما است و ما صاحب او نیستیم، **ما باید به محضر نوروز برویم**^۹ نوروزی که ما نیاز داریم با آن تجربه‌های معرفتی پراکنده را در گفت‌وگوشنودی جمعی سامان دهیم، نوروزی که چونان نظریه‌ای است که مردم ایران طی هزاران سال ساخته‌اند و **الگوی دیگری واقع‌بینانه‌تر و فراگیرتر از نوروز برای توسعه ایران قابل تصور نیست**.^{۱۰}

^۱ There is divinity that shapes our ends Rough-hew them how we will.

^۲ نعمت الله فاضلی

^۳ غلامرضا ظریفیان

^۴ محسن رزانی

^۵ سید محمد بهشتی

^۶ صالحی امیری

^۷ نعمت الله فاضلی

^۸ فرهاد مومنی

^۹ سید محمد بهشتی

^{۱۰} نعمت الله فاضلی

میراث نوروز الگوی توسعه همه جانبه

و مردم این مناطق را در زندگی یک ملت ترکیب نموده و آن‌ها را به طور کامل برای مشارکت در پیشرفت ملی توانا سازد.

بر این اساس چنانچه که بیان شد اگر فرهنگ را ریشه توسعه بدانیم، به میزانی که عناصر اصلی فرهنگ یک ملت، میل به همبستگی، هماهنگی و همگرایی و باورپذیری عمومی داشته‌باشد آن جامعه از ظرفیت بیشتری برای تحقق توسعه برخوردار است.

نوروز و جشن نوروز از این منظر به عنوان یک فرهنگ پذیرفته شده عمومی یک جامعه بزرگ (که اکنون حداقل ۱۲ کشور را دربرمی‌گیرد) و علی‌رغم فرازونشیب‌های تاریخی که این ملت‌ها داشته‌اند و در بستر تاریخ بخشی از فرهنگ آنان مورد تطاول و دگرگونی‌های عمیق شده‌است، همچنان به عنوان یک نقطه عطف فرهنگی استمرار و تداوم یافته‌است، ظرفیت‌های عمیق و گرانقدری در آن بروز و ظهور و نهفته است که در صورت فهم عناصر کم‌نظیر آن می‌تواند همچنان نقش هویت‌ساز و سهم مهمی را در توسعه‌ی اکنون و آینده ملت‌های معتقد و ملتزم به آن ایفا کند. در این مختصر به برخی از شاخص‌ها و مؤلفه‌های توسعه‌آفرینی نوروز اشاره می‌شود.

۱- مرور اجمالی تاریخی:

واژه نوروز از فارسی میانه و برگرفته از زبان اوستایی است. امروزه این واژه به طور عام به اعتدال بهاری و آغاز سال نو اطلاق می‌شود. منشأ و زمان دقیق پیدایش نوروز به درستی معلوم نیست، اما بنا به روایات و اسناد تاریخی، مراسم نوروز در سال ۵۳۸ قبل از میلاد در زمان حکومت کوروش بزرگ به صورت باشکوه برگزار می‌شده‌است، بنابراین زمان پیدایش نوروز را باید سالیان دراز قبل از این تاریخ دانست. اهمیت این موضوع در آن است که این مراسم فرهنگی و اجتماعی از استمرار و پیوست تاریخی برخوردار است و علی‌رغم حملات اقوام غیرنژاد آریایی به فلات بزرگ ایران که اکنون بیش از ۱۲ ملت و کشور را دربرمی‌گیرد، این رویداد تاریخی هیچگاه متوقف نشده‌است، بلکه پس از مدتی از استقرار اقوام غیرایرانی در فلات ایران مورد استقبال آنان نیز قرار گرفته‌است. از این رو می‌توان به این اصل مهم در فرهنگ نوروز اشاره کرد که نوروز در درونمایه اصلی خود علاوه بر ظرفیت ایجاد همبستگی و پیوند میان یک‌ملت، توانایی همگرایی میان نژادها و ملت‌های دیگر را نیز دارد و در واقع یکی از شاخص‌های توسعه که ایجاد همگرایی جهانی برای بهره‌برداری حداکثری از منابع انسانی و مادی است را در درون خود دارد.

در منابع کهن تاریخی، خدای‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها، نوروز روز پیروزی نور بر تاریکی، گرما بر سرما، آگاهی

مفهوم توسعه (Development) از کلیدی‌ترین مفاهیم زمان ما به‌شمار می‌رود، به گونه‌ای که کشورهای دنیا و اجتماعات بشری را براساس آن طبقه‌بندی می‌کنند. در ادبیات جهانی به کشوری توسعه یافته می‌گویند که همه ابعاد مختلف آن جامعه با توازن و هماهنگی لازم با هم ارتقا پیدا کند. به گونه‌ای که عدالت اجتماعی، ارتقاء فرهنگ عمومی و تخصص و مشارکت سیاسی در آن جامعه تحقق یابد، در واقع توسعه متکی بر منظومه‌ای متوازن و نظام‌واره در جامعه است که معطوف به بهبود تمامی ابعاد زندگی یک ملت است. از این رو توسعه را به مثابه درختی دانسته‌اند که ریشه آن فرهنگ (باورها، ارزش و نگرش‌های جمعی برای برپایی نظم اجتماعی) و غذای آن را آموزش هدفمند و علمی شهروندان و نظام مناسب اقتصادی را به مثابه شاخ و برگ این درخت و برطرف شدن فقر و محرومیت، حفظ همبستگی و استقلال ملی و توسعه انسانی مبتنی بر فرهیختگی، همزیستی مسالمت‌آمیز با خود و جهان و رشد معنوی را میوه این درخت به حساب آورده‌اند.

سازمان ملل متحد توسعه را فرایندی دانسته‌است که کوشش‌های مردم و دولت را برای بهبود اوضاع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هر منطقه متحد کرده

دکتر غلامرضا ظریفیان

عضو هیات علمی دانشگاه تهران

بر جهل، فروتنی بر تکبر، مهربانی و خضوع در برابر مردم به خودکامگی و صلح و سازش در برابر جنگ و خشونت و شادی و نشاط بر اندوه و رنج است. این ظرفیت فرهنگی و مراسم نمادین در منابع تاریخی همواره در اعتدال بهاری برابر با ۲۱ مارس آغاز می‌شده است و طی چند روز ادامه داشته‌است. این زمان برای بیداری طبیعت است. در واقع در مفهوم اعتدال و توازن و بیداری (برای زاینده‌گی و خلاقیت هرچه بیشتر)، دو مقوله و شاخص مهم، توسعه همه‌جانبه است. اساساً در جهان کنونی توسعه‌ای به ثمر و نتیجه نهایی می‌رسد که از توازن و اعتدال لازم در عرصه‌های مختلف بهره‌مند باشد. خلاقیت و زاینده‌گی طبیعت با اعتدال بهاری شروع می‌شود و همواره یک نماد آگاهی‌بخش برای انسان‌ها بوده‌است و الهامی است برای آدمیان پیشرو در آموختن از زاینده‌گی و خلاقیت در زیست فردی و اجتماعی.

۲- نوروز و توسعه درونی:

بدون تردید نوروز را باید کهن‌ترین و پایدارترین مناسبت تاریخی و فرهنگی دانست که اقوام و نژادهای متنوع و متنوع ایرانی را طی چند هزار سال تاکنون همبسته و پیوسته کرده‌است. البته عوامل همبستگی ما ایرانیان متعدد هستند. عواملی مانند دین، سرزمین، زبان، آداب و رسوم، اما یکی از دیرینه‌ترین و پایدارترین عامل همبستگی ما ایرانیان نوروز و مناسبت‌های نوروز بوده‌است. بنابراین این ظرفیت عمیق که به شکل وجودی و ماهوی با فرهنگ ایرانیان همراه و همراز است و از سوی دیگر با فطرت و سرشت انسانی رفیق و قرین شده‌است، قطعاً مبتنی بر شاخص‌های توسعه که بنیادی‌ترین آن مؤلفه‌های فرهنگی است، می‌تواند به‌مثابه سرمایه موجود (و نه مفقود) برای بهره‌مندی در راهبردهای توسعه مورد توجه جدی قرار بگیرد. اساساً در ادبیات توسعه، شکل‌گیری باورها و نگرش جمعی بر مبنای برپایی نظم اجتماعی یک اصل مهم و بنیادین است. چرا که باورهای درست به زندگی فردی و اجتماعی مفهوم و معنا می‌بخشند. باورها در جهت نیل به همبستگی، وحدت و یگانگی جامعه به‌وجود می‌آیند و باورها و ارزش‌های درست نقش پی‌ریزی نظم و هماهنگی در تعاملات را دارد. در آموزه‌های بسیار ارزشمند نوروز بخش مهمی از ارزش‌ها و باورهای انسجام‌بخش و وحدت‌ساز و تبدیل این باورها و ارزش‌ها به منش و کنش اخلاقی، نظم‌آفرین و همگرایانه را در درون خود دارد. باورهایی مانند اینکه نور بر تاریکی پیروز خواهد شد؛ سرمایه سخت‌زمانه نباید انسان را نسبت به اعتدال و گرمای مطلوب در آینده نزدیک ناامید کند؛ برای رسیدن به اعتدال و زیست مطلوب باید در همان فضای سرد غبارها، آلودگی‌ها را با امید

به فردای بهتر زدود؛ سرما نشانه نابودی نیست، بلکه اگر با آن هوشمندانه و امیدوارانه روبه‌رو شویم می‌تواند به پایان رنج‌ها بیانجامد؛ سردی را به جای تهدید باید فرصتی برای آب شدن یخ‌ها دانست که موجب حیات دوباره می‌شود... ده‌ها آموزه دیگر نوروز. در واقع امید به آینده و تلاش برای رسیدن به آن از ارکان مهم ذهنی و سپس عملی شکل‌گیری توسعه است.

یکی از پیام‌های بنیادین نوروز آن است که پایان شب سیه، سفید است و برای رسیدن به این سفیدی در همان زمان سباهی باید غبارها و آلودگی‌ها را با امید به رسیدن به روشنایی زدود و این هنجارهای برآمده از نوروز که از باورپذیری عمومی بهره‌مند است ظرفیت آن را دارد که تبدیل به عناصر پیش‌برنده چرخه توسعه و هماهنگی و همگرایی در این چرخه باشد.

نوروز قبل از رسیدنش با امید و غبارروبی شروع می‌شود و وقتی از راه می‌رسد با تعامل، گفتگو و دیدار، شادی و شادباش، دهش و بخشش ادامه می‌یابد. همه این عناصر از عوامل مقوم توسعه یک جامعه است. توسعه جامعه بدون تعامل، همگرایی، همزیستی، به رسمیت شناختن دیگری، گفتگو، از خودگذشتگی و بخشش، احترام به سنت‌های خوب (و نه کنار گذاشتن آن) و بدون شادی و نشاط محقق نمی‌شود.

از این رو نوروز هم در عرصه باور و ارزش و هم در صحنه، منش و کنش حائز ویژگی‌ها و مؤلفه‌هایی است که همه آن از اجزای توسعه و به خصوص توسعه پایدار و توسعه درون‌زا است.

۳- نوروز و همبستگی منطقه‌ای:

جهان ایرانی یک جهان بسیار گسترده‌تر از فرهنگ و جغرافیایی است که در فلات ایران شکل گرفته‌است و از همین رو آیین نوروز که در گذشته در میان اقوام و نژادهای مختلف شایع و رایج بود با شکل‌گیری پدیده دولت-ملت در میان مردم کشورهای افغانستان، جمهوری آذربایجان، ترکیه، کردستان عراق، سوریه، قزاقستان، قرقیزستان، بخش‌هایی از روسیه، تاجیکستان، ازبکستان، پاکستان، پارسیان و شیعیان هندوستان و بخش‌هایی از چین، همچنان متداول است و مردم این مناطق آن را به صورت مستمر و پیوسته و بعضاً متفاوت برگزار می‌کنند.

در واقع نوروز یک پیوند عمیق در میان کشورهای منطقه و چه‌بسا فرامنطقه ایجاد کرده‌است و کاملاً استعداد احیای جاده ابریشم فرهنگی را که می‌تواند نقش مهمی در توسعه منطقه و فرامنطقه ایجاد کند را دارا می‌باشد.

ایجاد توریسم نوروز در میان این کشورها و بازارهای مشترک اقتصادی تأکید بر فرهنگ و تاریخ مشترک، تبادل استاد، پژوهشگر و محقق و انجام پروژه‌های

مشترک برای احیای هرچه بیشتر فرهنگ نوروز، برگزاری کرسی‌های زبان فارسی در میان اقشار علاقه‌مند، ایجاد موزه‌های مشترک و سیال در ارائه آثار تاریخی و تشکیل گروه‌های مشترک فرهنگی، علمی، هنری برای اتصال میراث نوروز به دیگر کشورهای جهان، از جمله اقدامات بسیار مؤثری است که می‌تواند نوروز و توسعه منطقه‌ای را با یکدیگر پیوند بزند.

۴- نوروز و توسعه فرامنطقه‌ای:

سازمان ملل و یونسکو نوروز را به‌عنوان یک میراث مشترک ملت‌های منطقه‌ای و به خصوص میراث مشترک ۱۲ کشور آسیایی به رسمیت شناخته‌است. میلیون‌ها مهاجر این ۱۲ کشور در قاره‌های مختلف جهان زندگی می‌کنند، بسیاری از این نیروهای مهاجر از موقعیت‌های مهم علمی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی برخوردار هستند و بنا به گزارش‌های سالانه، این جمعیت مؤثر در جهان نوروز را در ایام آن جشن می‌گیرند و در بسیاری از نقاط جهان آن را با شکوه برگزار می‌کنند و تاکنون تعداد بسیار قابل‌توجهی کتاب، پروژه‌های تحقیقاتی، فرهنگ‌نامه، سمینار در این زمینه تألیف و برگزار شده‌است. از این رو نوروز به مثابه یکی از سرمایه‌های مهم میراث بشری به دلیل آموزه‌های جهانی آن که مهمترینش، تعادل، توازن، تعامل، همگرایی، صلح و سازش، شادی و نشاط، کار و تلاش برای زدودن ناپاکی‌ها، امید به آینده، دهش و بخشش است و در اشکال مختلف فرهنگی اقوام پایبند به نوروز بروز و ظهور پیدا کرده‌است می‌تواند نقش مهمی را در ارتباطات میان فرهنگی، کمک به تعامل و همگرایی هرچه بیشتر ملل جهان ایفا کند. از این رو معتقدم میراث نوروز، سرمایه بزرگی برای توسعه درونی، منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است و بهره‌مندی هوشمندانه از ظرفیت‌های آن می‌تواند از یکسو الگوی مناسب در داخل، منطقه و جهان برای توسعه همه‌جانبه، همزیستی و ارتباطات صلح‌جویانه در میان اقوام و ملل قرار بگیرد.